

"החשבון המשותף"

האם צירוף שותף לחשבון בנק מקנה לו זכויות בכספים שבחשבון?

צירוף האחות לחשבון נעשה מטעמי נוחות בלבד ולא ככוונה ליצור שותפות קניינית או ליתן מתנה; כי המנוחה מעולם לא התירה לאחותה או לבעלה לנהוג בחשבתה מנהג בעלים, והם אכן לא עשו כך במהלך השנים; וכי המבקש אף הסכים לסייע למנוחה להעביר את הכספים לחשבון שיפתח על שמה בלבד.

בית המשפט העליון קבע, כי המבקש לא הצליח להוכיח את כוונת המנוחה לצרף את אחותה כבעלה זכות קניינית בכספיה, ולא הצליח להוכיח שהשותף בחשבונו לא נעשה משיקולי נוחות גרידא.

בית המשפט חידש וקבע, כי על מנת להוכיח שותפות קניינית מלאה, יש להוכיח גמירות דעת להקניית מתנה.

בית המשפט מבחין בין מצב בו חשבון נפתח מלכתחילה כחשבון משותף, לבין מצב בו מצורף שותף לחשבון קיים. במקרה האחרון, כדי להוכיח שותף בחשבון דרושה הוכחה ברמה גבוהה, בדבר גמירות דעתו של פלוני להקנות לשותפו כמתנה מחצית מן הכספים. על גמירות הדעת להשתקף באופן ברור מחומר הראיות, וביה המשפט יבחן את חומר הראיות באופן מחמיר וקפדני.

במקרה הגדון, לא עלה כידו המבקש להוכיח את גמירות דעת המנוחה לשותף את אחותה שיתוף מלא וליתן לה כמתנה מחצית מהכספים. פרט לרישום הפורמאלי כחשבון משותף, לא נמצאו הוכחות לכיסוס טענת השותפות, ומרבית האינדיקציות הוכיחו כי היתוף הוא הנכון, כמו למשל העובדה, שהמבקש ורעייתו לא נהגו בחשבון מנהג בעלים, והעובדה שהמנוחה ביקשה להעביר את הכספים לחשבון חדש על שמה בלבד, והמבקש הסכים לסייע לה בכך (דבר שבסוף לא עלה).

סופר השב"א — מתד גיסא, אל לו לבעל חשבון לצרף שותף לחשבון אם אין כוונתו להקנות לו זכויות קנייניות בכספים שבחשבון, ומאידך גיסא, הרישום הפורמאלי כבעלים משותף בחשבון אינו מהווה ראיה מספקת לשותפות קניינית בכספים. מקום בו אין כוונתו להקנות למאן-דהוא זכויות קנייניות בכספים שבחשבון, לא רצוי לצרפו כשותף לחשבון. צירוף מטעמי נוחות אינו מומלץ, וניתן להגיע לתוצאה זוהי בדרך של מתן יסר כוח.

בכל מקרה רצוי להגדיר, ועדיף בכתב, את זכויותיהם ההדדיות של בעלי החשבון, וכמו כן מומלץ להיוועץ עם עורך מומחה בתחום חוקי הבנקאות.

ההזיות בניהול חשבון משותף, כמו במצבים אחרים, תחסוך הליכים משפטיים מיותרים...

■ חאת יצחק גולדשטיין, עו"ד

חשבון אשר בו יותר מבעל חשבון אחד מוגדר כחשבון משותף, והוא נעדר הן לשימושם של שותפים קניינית בכספים שבה- שכן (חשבון עסקי; חשבון בנינוג; צירוף שותף לנתינת מתנה, וכדומה), והן מטעמי נוחות.

כמסדר ותיק העוסק בתחום חוקי הבנקאות מזה עשרות שנים, ונשאלים אנו לא אחת אודות טיבו של החשבון המשותף, וזכויות בעלי החשבון. אחת השאלות השכיחות היא, בדבר זכויותיהם הקנייניות של בעלי החשבון המשותף בכספים שבחשבון. בחלק גדול מהמקרים אין התאמה בין מה שהסכימו בעלי החשבון המשותף בינם לבין עצמם, לבין המצג שיוצר חשבון משותף כלפי כל העולם. בהחלט יתכן, כי לצדדים ברור כי הכספים שבחשבון שייכים לאחד מהם בלבד, ומשנחה צורף מטעמי נוחות בלבד, אך המצג הנוצר כלפי כולי עולמא הוא, כי לשניהם זכויות קנייניות בכספים שבחשבון.

השאלה האם לשני בעלי החשבון זכויות קנייניות בכספים שבחשבון אינה מתעוררת בדרך כלל בין השותפים עצמם, אלא עם פטירת אחד מבעלי החשבון או כאשר משהו נכנס בבעלי אחד השותפים, כגון נטשה.

מטעמי פתיחת חשבון משותף הנהוגים בבנקים כוללים "סעיף אריכות ימים", בו מורים בעלי החשבון לבנק, כיצד ינהל החשבון עם פטירת מי מהם. ברוב המקרים מורים בעלי החשבון לבנק כי החשבון ימשיך להיות מנהל ע"י בעל החשבון שנותר בחיים. חשוב להבהיר, כי הוראה מעין זו, לפיה בעל החשבון שנותר בחיים רשאי לפעול בחשבון כבשולו, אינה אלא הוראה מנהלית, התקפה במישור היחסים שבין הלקוח הבנק בלבד, אך לא מול הירושים, שכן הזכויות בחשבון כפופות בסופו של דבר להוראות צו הירושה / צו קיום הצוואה.

בהחלטות בתי המשפט נקבעה חוקה, הניתנת לסתירה, לפיה חשבון משותף שייך קניינית לשני השותפים (מתוך הנחה כי אם השותף צורף רק מטעמי נוחות — עורה בניהול החשבון — יוכל היה בעל הכסף למנוחו כמיופה כח בלבד).

באחד המקרים בו טיפל משרדנו, הפקיד פלוני סכום נכבד שמקורו מרידה שמכר, אותה התכוון ליתן לבתו ולחגנו, וצירף את חגנו כשותף לחשבון. משלא פרע החתן את חובו לבנק, גבה הבנק חלק מחובו מחצית הכספים שהיו בחשבון המשותף. פלוני טען, כי הוא בלבד בעל הכסף שבחשבון, וכי חגנו צורף כשותף לחשבון מטעמי נוחות בלבד.

בית המשפט השלום קבע כי אמנם חוקה כי הכספים שבחשבון משותף שייכים לשני בעלי החשבון וכי הוטעו לבעול מלאה בחשבון משותף עליו דריאה, אלא שבניסיונות הענין נוטה הכף במבחן מאון ההסתברות לטובת פלוני. בהניחו שהבעלות המשותפת בכספים נובעת מתרומתם המשותפת של השותפים לצמיחתם (הנחה זו אינה קיימת בין בני זוג, לגביהם השיתוף נוסד על בסיס שונה), התחקה בית המשפט אחר מקור הכספים, וקבע כי

הכספים שבחשבון המשותף שייכים לפלוני בלבד.

הקביעה בוטלה ע"י ערכאת הערעור, לאור טענות הבנק כי לא נסתרה החוקה, לפיה כספים שבחשבון משותף, אשר נפתח מלכתחילה כחשבון משותף, שייכים לשני בעלי החשבון. כן עמד הבנק על הקשר המיוחד בין החייב לחמיו; על העובדה כי מקור הכספים ממכירת דירה שיועדה לחייב ולאשתו; על זכויות החתימה (שניהם יחד) במטרה ש"אף אחד לא יכול להוציא מהכסף בלי הסכמת השני"; ועל הצגת החייב כשותף אמיתי בחשבון, מצג אשר בהסתמך עליו העניק לו הבנק אשראי. כל אלו היו אינדיקציה לכוונה להשתף את החייב בחשבון, ולשלול מחמיו את הבעלות המלאה בכספים.

לאור טענות הבנק, המליץ בית המשפט המחוזי, לקבל את הערעור ולבטל את קביעתו של בית משפט השלום, וכך נעשה.

שאלה דומה נדונה לאחרונה בבית המשפט העליון, במקרה בו צירפה המנוחה את אחותה כשותפה בחשבון. האחות נפטרה חרשים ספורים לפני פטירת בעלת החשבון המקורית.

בעלה של האחות (יורשה היחיד) טען, כי כוונת היחיד של רעייתו המנוחה הוא זכאי למחצית הכספים שבחשבון, מאחר שהמנוחה צירפה את אחותה כשותפה לחשבון שנים רבות לפני פטירתה כשותף קנייני מלא, ולא מטעמי נוחות.

מנגד, טענו יורשי המנוחה, כי הכספים בחשבון הונס כספי המנוחה בלבד, כי לאחותה ולבעלה לא היה חלק ביצירת כספים אלה; כי

מאמר זה הודו לסידע כללי וראשוני בלבד, ואין בו משום ייעוץ משפטי ואין תחליף לייעוץ משפטי פרטני וגרשם בכל מקרה תסיבותיו. אין להסתמך על האמור בכלי היועצן עם שורך וכן העוסק בתחום, במרים נקמות ששלה או בקלות ההלכה כלשהי.

משרד שיריין ורן ועוסקת יצחק גולדשטיין ששק בתחומי המשפט אזרחי-משפטי, נדל"א, בנקאות, חברות, צוואות, נכונות וליטיגציה.